

Kring voor Heemkunde Berchem vzw

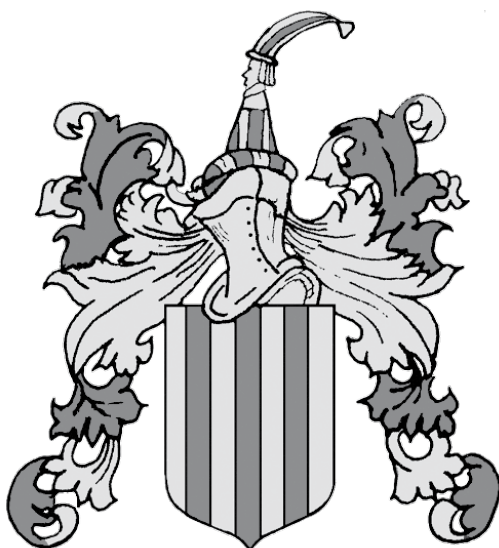
**Driemaandelijks tijdschrift Heemtenberg:
Lente-Zomer 2013 | jaargang 21 - nummer 114**

België-Belgique

P.B.

Berchem 1
8/4384

Heemtenberg nr. 114

Verantwoordelijke uitgever: Walter Gysen
Auwersstraat 34 - 2600 Berchem
Afgiftekantoor: Berchem 1 - P. 206435

Heemtenberg

Driemaandelijks tijdschrift van de
KRING VOOR HEEMKUNDE BERCHEM vzw

Erevoorzitter

René Goossens

RAAD VAN BESTUUR

Voorzitter

Walter Gysen

Ondervoorzitter

Kris Reymer

Penningmeester

Luc Van den Bempt

Secretaris

Paul Gysen

Raadsleden: Hugo Belmans, Marc Kelders, Nicole Peeters, Harrie Van Camp, Chris Van der Snickt.

Redactie Heemtenberg: Walter Gysen, Chris Van der Snickt, Paul Gysen
Tel. 03 230 17 51 | Fax 03 292 51 38
e-mail: heemtenberg@heemkundeberchem.be

Lay-out: Paul Gysen | dtp@heemkundeberchem.be

Secretariaat: Auwersstraat 34, 2600 Berchem
e-mail: info@heemkundeberchem.be
internet: www.heemkundeberchem.be

LIDGELDEN of STEUN AAN ONZE KRING

Familiaal lidmaatschap: 12 Euro per jaar

Steunend lid: 17 Euro

Erelid: 32 Euro

Bankrekening: IBAN BE53 0680 7122 0053

op naam van Kring voor Heemkunde Berchem

Zoldermuseum "Schaliënhoeve"

Rooiplein 6 - 2600 Berchem

open elke tweede en vierde zondag van de maand
van 14.00 tot 17.00 uur

Bezoek groepen mogelijk - aanvraag op het nummer 03 230 82 90

Noot van de redactie:

Elke auteur blijft verantwoordelijk voor zijn eigen tekst.

lente-zomer 2013

Heemtenberg

uitgave van de
KRING VOOR HEEMKUNDE BERCHEM vzw
opgericht in mei 1962

Jg. 21 - nr. 114

Inhoudstafel

Contactgegevens	pag. 2
Inhoudstafel	pag. 3
Heemkringleven	
➤ Algemene Ledenvergadering - 27 april 2013	pag. 4
➤ Giften voor ons museum en archief	pag. 7
➤ Betaling Lidgelden 2013	pag. 8
➤ Museumnieuws	pag. 8
➤ In Memoriam	
Jozef Perck - René Lamagie - Piet Van Geel	pag. 9
Ons Heem	
➤ Slag van Berchem - september-oktober 1830	pag. 11
➤ De Oostenrijkse successieoorlog in Berchem	pag. 16
➤ Berchem Sport 1960-1963:	
Ontgoocheling, triomf en desillusie (deel 3)	pag. 20
➤ De Jongenschiro Sint Willibrordus Berchem als erfgoed (SWB1)	pag. 28
Kerk en Parochie	
➤ De Berchemse parochies en kerken	
Onze-Lieve-Vrouw Middelaars op het Pulhof	pag. 23
Vroeger en nu	
➤ Uitbreidingstraat	pag. 30

Algemene Ledenvergadering - 27 april 2013

Tijdens het werkjaar 2012 kwam de raad van bestuur tien maal samen. Buiten de steeds terug kerende punten zoals goedkeuring verslag van de vorige zitting, kennisname kasverslagen en ingekomen briefwisseling kunnen we volgende punten vermelden :

Op de vergadering van 13 januari 2012 werd nota genomen dat we van het district een culturele subsidie ontvingen van 268 euro voor onze werking. De leden van onze kring zullen geen lidkaart meer ontvangen, tenzij zij er om vragen. Over het programma van ons zoldermuseum zal worden nagedacht. Marc Kelders zal bij de werking van het museum betrokken worden. Ons standpunt zal aan cultuurschepen Ronny De Bie uitgelegd worden na de mail die hij ontving van Peter Raats en waarin onze werking negatief belicht werd.

Op de vergadering van 24 februari 2012 werd besloten mee te werken aan de Heemkundedagen onder de titel “wooncomfort”, dit in samenwerking met het ATEA-museum. Ook de nabespreking van ons “Babbelhoekje” bewees dat mits enkele aanpassingen dit voor herhaling vatbaar is.

Op 30 maart 2012 besluiten we mee te werken aan de Erfgoeddag van 22 april 2012 en ons museum open houden dat opgenomen werd in de geplande wandeling.

Op 27 april 2012 werd de Erfgoeddag besproken. De organisatie was chaotisch maar leverde toch nog 70 bezoekers aan ons zoldermuseum op. Ook de Heemkundezondagen worden verder aan gepakt.

Op 25 mei 2012 werd de Sabam-kwestie i.v.m. de muziek van een filmpje van ATEA besproken. Om de uitgaven te beperken zal dit filmpje niet getoond worden. De voorzitter zal een persoonlijk onderhoud hebben met schepen De Bie over de lokaalproblemen.

Op 13 juli 2012 werd besloten een bijkomend punt in de dagorde op te nemen om de resultaten van zaken in behandeling telkens terug te bespreken tot er een oplossing aan gegeven werd.

Op 30 augustus 2012 werd de deelname aan een tentoonstelling ter gelegenheid van de “Nieuwe Vrede” en ook aan “Berchem Bruist” vastgelegd. Verder werden de digitalisering en de verjonging van ons bestuur besproken.

Op 28 september 2012 werd nagepraat over de deelname aan “Berchem Bruist” en “De Nieuwe Vrede”. Er dient nagedacht om meer variatie te brengen, digitale

beelden en meer. Er werd overwogen om de lidgelden van 10 euro naar 12 euro te brengen.

Op 9 november 2012 werd een nieuwe rubriek “Stand van Zaken” in de dagorde opgenomen. Zo kunnen voorstellen uitgewerkt worden en de opvolging ervan nagegaan worden.

Op 17 december 2012 werd nota genomen dat cultuurschepen De Bie nog steeds geen antwoord gaf op onze vraag over de lokalen. We zullen het nieuwe districtscollege moeten aanspreken. Verder betekende de vzw Posthof de opzeg van de huur van onze lokalen in de Fred. de Merodestraat vanaf 1 juli 2013. Zelf zei deze vzw als hoofdhuurder op dezelfde datum het huurcontract op met de eigenaar van de gebouwen.

Op 24 februari 2012 werd de algemene statutaire vergadering gehouden. Na de voorlegging van het administratief- en het financieel verslag 2012 werd kwijting verleend aan de beheerders. Daarna na het ontslag van Frans Bertels en René Lamagie worden drie nieuwe leden van de raad van bestuur aangesteld. Het zijn Luc Van den Bempt, die penningmeester wordt en Harrie Van Camp en Marc Kelders die de vacante plaatsen innemen. Daarna worden de jaarplanning en de begroting 2012 goedgekeurd.

Op zaterdag 28 april 2012 werd de algemene ledenvergadering gehouden. In een inleidend woordje van de voorzitter werd hulde gebracht aan ontslagnemende bestuursleden Jos Van der Heyden, René Lamagie en Frans Bertels. Ook erevoorzitter René Goossens werd bedankt voor bewezen diensten. Waarna vervolgens het administratief- en financieel verslag van het werkjaar 2011 werd voorgelegd. Daarna kwamen de begroting en de jaarplanning 2012 aan bod. Vragen waren er dat jaar niet; taart, koffie en thee kwamen wel aan bod. Nadien werd er nog gezellig tussen pot en pint nagekaart om rond 16.30 uur huiswaarts te keren.

Ons museum was zoals al enkele jaren geopend de tweede en de vierde zondag van elke maand. In maart 2012 was het onze eigen verzameling die getoond werd. Op Erfgoeddag 22 april 2012 werden ons museum opgenomen in de wijkwandeling en bezochten 70 deelnemers ons museum.

In mei was het weer de eigen collectie die getoond werd en op 3, 10 en 17 juli 2012 namen we deel aan de heemkundezondagen onder de titel “wooncomfort” met als ondertitel “Telefoon vroeger en nu”, dit met de hulp van de Vriendenkring ATEA. Tijdens de maanden september, oktober, november en december brachten we onze eigen verzameling ter inzage. Dank zij de grote belangstelling op de Erfgoeddag ging in 2012 het aantal bezoekers flink de hoogte in, dit in tegenstelling met vorig jaar, 2011.

Ons ledenblad “Heemtenberg” verscheen vorig jaar vier maal. En wordt flink verzorgd. Wij zijn dan ook dank verschuldigd aan de leden die

regelmatig teksten voorleggen, soms vergezeld met de nodige foto's die hun artikel ondersteunen.

In 2012 was ook de eerste samenkomst van ons babbelhoekje en dit op 19 januari 2012. Het district plaatste de herdenkingsplaat van de Berchemse slachtoffers van Wereldoorlog I op een plaats in de traphal van het districtshuis. We kunnen wel stellen dat onze Kring voor Heemkunde vzw, deze muurplaat redde van de ondergang en voorlopig plaatste in ons vroeger lokaal van de Sint-Lambertusstraat. Toen we dit lokaal noodgedwongen moesten verlaten vond deze plaat een voorlopig onderkomen op de zolder van het districtshuis. In de traphal is ze op een onmogelijke plaats gehangen, zodat er geen redelijke foto kan van genomen worden. Mits digitaal kunst- en vliegwerk kon een redelijke foto in Heemtenberg 109 gepubliceerd worden.

Op zaterdag 23 juni 2012 werd de muurschildering in het de Villegaspark ingehuldigd. Onze vereniging gaf aan de ontwerper tekst en uitleg over een achttal onderwerpen die op de muur aangebracht werden.

Op 5 juli 2012 waren we aanwezig op de viering van ereburgemeester Renée Suerickx-Demarbaix, en de ereschepenen Peggy Renders-Buelens, Lode Hancké en Frans Daems. Verslag hierover werd gepubliceerd in Heemtenberg 111.

Echt verklaard en goedgekeurd in de algemene statutaire vergadering van 14 maart 2013.

Giften voor onze museum en archief

- Van onze penningmeester ontvingen we een handgeschreven geschiedenis door Alois Peeters, over het Berchems patronaat, een chiro-kenteken voor uniform, ledenlijsten van de chiro-jongknappen jaren 1960/1961.
 - Rik Blom schonk ons een houten bord met chiro-emblemen hem ter hand gesteld ter gelegenheid van zijn twintig jaar lidmaatschap van Chiro-Sint-Willibrordus Berchem in 1960.
 - De heer Adriaan Van Riet schonk ons het familie-archief van wijlen Hubert Vaes (geb. Berchem 26 juni 1948 en overleden op 30 oktober 2012). Dit archief omvat foto's en plannen van de bakkerij Vaes, Poortstraat 50 evenals familiefoto's.
 - Van Mw. Serron ontvingen we een baksteen die gered werd bij de afbraak van het vroegere gemeentehuis op de Grotesteeweg evenals een gekleurd glasraam met Berchemse gebouwen.
 - Van de heer Luc Van Looveren ontvingen we oude postkaarten begin 20ste eeuw van het voormalige Sint-Mariagasthuis.
 - Ria Seberechts-Backx schonk 4 instructieboekjes aan het chiro-archief. Deze instructieboekjes handelen over: 'Het Vendelzwaaien'. Wijlen haar echtgenoot, Walter Backx, heeft dit vendelzwaaien destijds, rond de zestiger jaren van vorige eeuw, geïntroduceerd bij de jongenschiro SWB (Sint-Willibrordus Berchem).
 - Wij danken de familie en vooral de zoon van Karel Nicolaï die van zijn vader het fotoalbum erfde met al de Berchemse Lieve Vrouwbeeldjes die in het straatbeeld te zien waren. De foto's werden gemaakt door + Renaat Dupré en Karel Nicolaï had al de beeldjes opgezocht en op lijst gezet. In de maand mei, meer dan 20 jaar geleden, werden al deze foto's tentoongesteld in de verschillende parochies van Berchem (5 zondagen en 5 parochies).
- Dankzij de tussenkomst van Luce Van Dam (wed. Broddin) werd de album terug aan de Heemkundige Kring overgemaakt om te bewaren in ons archief, voor de toekomst.
- Wij zijn zeer blij dat deze album terug in ons bezit is.

Onze kring dankt alle schenkers voor deze voor ons zeer belangrijke giften. Ze zullen zorgvuldig bewaard worden.

Betaling lidgelden 2013

Onze penningmeester deelt ons mee dat er nog verschillende leden hun jaarlijks lidgeld tot op heden nog niet betaalden. Mogelijk is dit door drukke bezigheden u toch ontgaan.

We sommen nog even de verschillende mogelijkheden op:

Familiaal lidmaatschap: 12 euro per jaar

Steunend lid: 17 euro

Erelid: 32 euro

U kunt één van deze bedragen, dit volgens uw keuze, overmaken op rekening IBAN BE53 0680 7122 0053 op naam van Kring voor Heemkunde Berchem vzw.

Mocht u ondertussen toch uw lidgeld betaald hebben, dan hoeft u met ons verzoek tot betaling geen rekening te houden.

Indien uw lidgeld alsnog niet betaald werd, zullen wij uw gegevens uit onze ledenlijst verwijderen en krijgt u ons ledenblad Heemtenberg niet langer toegestuurd.

Alvast onze dank voor uw steun en begrip. □

Zoldermuseum "Schaliënhoeve"

Rooiplein 6, 2600 Berchem

Het museum is maandelijks open elke 2de en 4de zondag.

Toegang is gratis - telkens van 14 tot 17 uur

Heemkundig Erfgoed

Met honderden oude foto's van Berchem

Zondag 8 en 22 september 2013

Zondag 13 en 27 oktober 2013

*Bezoek ons ook op "Berchem Bruist"
op zaterdag 14 september 2013*

In Memoriam

Jozef Perck (°1922-†2013)

Zondag 1 september 2013 overleed ons lid Jef Perck, dit na een verblijf van twee maand in Home Cleo te Berchem.

"Jef" Perck werd geboren te Ruisbroek-Sauvegarde op 24 december 1922. Hij was een expert in Heraldiek en verzorgde die rubriek in ons ledenblad Heemtenberg van nr. 8-jaargang 2 tot jaargang 2011. Telkens verscheen van zijn hand een tekst met tekening van het wapenschild van verschillende Berchemse bekende families. Ook de verschillende bisschoppen van het bisdom Antwerpen kwamen in verschillende afleveringen aan bod.

Bovendien verzorgde Jef Perck samen met Nicole Peeters het toezicht in ons museum en gaf hij steeds als echte Berchemnaar iedere bezoeker de nodige uitleg. Meestal was hij niet te stuiten. De laatste tijd moest hij zijn medewerking wegens gezondheidsredenen beperken. Wij zullen deze verdienstelijke medewerker missen.

De uitvaartplechtigheid vindt plaats op zaterdag 7 september 2013 te 11 u in de kerk van de "Verrezen Heer" in de Berchem Stadionstraat te Berchem.

René Lamagie (°1936-†2013)

Op 10 augustus 2013 overleed ons ex-bestuurslid René Lamagie op bijna 77 jarige leeftijd.

René kwam onze bestuursgelederen versterken onder impuls van Frans Bertels. Nadat René Goossens tot voorzitter werd verkozen, nam René Lamagie de taak van verslaggever op zich. Een functie die hij vanaf 2007 puike uitoefende. Zijn verslagen waren steeds een juiste interpretatie van de vergaderingen. In 2012 moest hij wegens gezondheidsredenen zijn ontslag aanbieden.

Op zaterdag 17 augustus 2013 woonden verschillende bestuursleden de

afscheidsplichtigheid in de Sint-Willibrorduskerk bij. De tot de nok toe gevulde kerk bewees dat René een veelzijdig mens was die zich verdienstelijk maakte in verschillende Berchems culturele kringen en veel vrienden had. Namens onze kring werd hij dan ook afgevaardigd in de Berchemse cultuurraad. We zullen René missen.

Piet Van Geel (*1932-†2013)

Piet Van Geel werd geboren in Sint-Jans-Molenbeek op 20 maart 1932. Hij was net als zijn jongere, maar eerder overleden broer Etienne (1937-1999), oud-student van het Sint-Stanislascollege en volgde de priesteropleiding. Hij werd gewijd in Mechelen op 1 september 1957.

Hij begon als onderpastoor in Neder-over-Heembeek (1957-1959). Dan kwam hij naar Berchem om 7 jaar onderpastoor te zijn in Sint-Hubertus-Berchem (1959-1966) ten tijde van pastoor Frans Vettters, grotendeels samen met Jos Stuer en Hubert Robijn.

Tot 1977 zou hij in het Instituut Heilige Familie en in Sint-Johanna in Berchem godsdienst geven. Van 1977 tot 1983 was hij docent godsdienst aan de normaalschool van Herentals. De laatste 13 jaar van zijn actieve loopbaan was hij inspecteur en begeleider godsdienst in het bisdom Antwerpen, bevoegd voor het toezichtgebied Antwerpen in de lagere scholen van het stedelijk, gemeentelijk en gemeenschapsonderwijs. Ook was hij diocesaan inspecteur voor de basisscholen van het katholiek onderwijs.

Piet Van Geel heeft zijn hele leven in dienst van de Kerk gewerkt in nog vele andere taken, functies en vrijwillige engagementen zoals secretaris van het Interdiocesaan Pastoraal Beraad, als notaris aan de kerkelijke rechtbank, als diocesaan proost van de KSJ, als ceremoniaris in de kathedraal, de ceremoniemeester tijdens de vieringen met de bisschop.

Hij was een belesen man met een grote interesse voor Bijbel en geschiedenis. Hij was vele jaren lid van de Berchemse Kring voor Heemkunde.

Piet Van Geel overleed op 5 april 2013 in Mortsel in de Residentie Mayerhof waar hij reeds enkele jaren verbleef en aalmoezenier was. Hij werd 81. Hij werd op maandag 15 april ten grave gedragen in de kerk van Sint-Benedictus in Mortsel, in een viering voorgegaan door Paul Van den Berghe, erebisschop van Antwerpen, in concelebratie met acht priesters waaronder zijn jaargenoten. □

Slag van Berchem - september-oktober 1830

door Walter Gysen

Onlangs ontving ik een uitnodiging om de herdenking bij te wonen van de "Slag van Berchem". Deze herdenking zou gepaard gaan met bloemenneerlegging op het graf van Frederik de Merode gelegen op de Berchemse begraafplaats. Niet lang daarvoor kreeg ik een e-mail toegestuurd van een leraar middelbaar onderwijs in een school gelegen te Westerlo die mij inlichtingen vroeg over bovengenoemde held van de Belgische revolutie van 1830. Het kasteel van de familie de Merode bevindt zich immers in deze gemeente. Hij vond het passend om volgend schooljaar hiervoor een lessenreeks voor te bereiden. Ook hij sprak over de "Slag van Berchem".

Ter gelegenheid van de viering 100 jaar standbeeld de Merode in 2005 stelde ik enkele teksten samen over het leven van Frederik de Merode, het gekwetst worden aan zijn dijbeen, de amputatie ervan en zijn overlijden te Mechelen. Hier werd enkel gesproken over gevechten te Berchem en niet over de "Slag om Berchem". Een reden voor mij om terug te duikelen in enkele geschiedenisboeken over 1830.

Als men over een “Slag” spreekt denken we onmiddellijk aan veldslagen als de “Slag van Waterloo”, de “Slag om Verdun”, de “Slag van Stalingrad” e.a. waar tienduizenden soldaten tegenover elkaar stonden en vooral duizenden doden en gekwetsten vielen. Deze aantallen werden zeker niet gehaald rond Berchem, gelukkig maar. Om het één en ander te bewijzen moeten we ons verplaatsen naar september 1830.

In juli 1830 ontstond in Parijs een nieuwe revolutie die zich weldra verspreidde over gans Europa. De besluiten van het congres van Wenen in 1815 na de val van Napoleon, genomen door de overwinnaars Rusland, Pruisen, Oostenrijk en Engeland, boven de hoofden en zonder raadpleging van de andere betrokken staten, werden flink aangevallen.

De opstand in Brussel in 1830.

Er is een spreekwoord dat zegt, als het regent in Parijs, dan druppelt het in Brussel. Ook de juli-revolutie in Parijs vond navolging in Brussel. De opvoering van de opera “De Stomme van Portici” gaf de aanleiding. De overheid voelde dat de opvoering de vonk kon zijn tot een volksop-

stand. Daarom werd de opvoering enkele dagen verboden. Toch gaf men uiteindelijk toelating om de opvoering te laten plaatshebben op woensdag 25 augustus 1830. Er werden de nodige veiligheidsmaatregelen getroffen.

Deze opera verhaalt de opstand in 1647 van de bevolking van Napels tegen de Spaanse koning. Een aria uit deze opera “*Amour sacrée de la patrie*” en eindigend “*il me devra la liberté*” was het sein voor onlusten in de zaal maar ook op het plein voor schouwburg De Munt waar een volkstoeloop was samengestroomd. Door het slecht of onvoldoende reageren door de burgerlijke en de militaire overheden konden deze onlusten niet bedwongen worden en duurden ze de ganse nacht verder.

Woningen van Hollandsgezinden werden opengebroken, huisraad door de vensters geworpen en daarna inboedel en gebouw in brand gestoken. Brandweerlieden werden door de volksmassa tegengehouden zodat zij niet konden blussen.

Baron Emmanuel
van der Linden d'Hoogvorst

Op donderdagmorgen 26 augustus 1830 kwam men tot het besluit dat de schutterij speciaal opgericht om de orde te handhaven volkomen had gefaald. Dan maar teruggegrepen naar de burgerwacht die na 16 jaar terug opgericht werd onder leiding van baron Van der Linden-d'Hoogvorst. De opstandelingen kregen versterking van de arbeiders die vreesden dat zij door de automatisering in de fabrieken hun werk zouden verliezen. Onder-tussen stroomden via het zuiden ook talrijke boeren Brussel binnen. Weldra vielen er de eerste doden en gekwetsten. Geweren en ander schietgerei werd gestolen uit wapenwinkels of afgenomen van militairen en gendarmen die weigerden op hun landgenoten te schieten.

Koning Willem I

De opstand breidde zich verder uit. Vooral Leuven en Luik namen het initiatief, weldra gevolgd door de grote steden van Wallonië. In Vlaanderen bleef de wettige overheid aan het bewind.

Uiteraard kon Willem I niet bij de pakken blijven zitten. Onder leiding van zijn zonen kroonprins Willem en zijn broer Frederik, opperbevelhebber van het leger, werd een troepenmacht samengebracht in Vilvoorde. Hun bevelen waren zeer vaag. Handelend op te treden indien noodzakelijk en er alles aan doen om de gemoederen te bedaren.

Tussen de prinsen en de leiders van het nieuwe bewind in Brussel hadden verschillende besprekingen plaats om een gewapend conflict met de Hollandse troepen te vermijden.

's Avonds op 15 september 1830 neemt koning Willem I de beslissing om troepen in te zetten om het oproer neer te slaan. Om de naam van het koningshuis niet te belasten zal het bevel uitgaan van generaal Constant-Rebecque, zodat wanneer het ogenblik gunstig is, prins Frederik als bemiddelaar kan optreden. Op 16 september vertrekt prins Frederik naar Antwerpen om de plannen te bespreken met bovenvermelde generaal.

Jean-Victor de Constant-Rebecque

Het plan is Brussel aan te vallen met 9900 man, 8150 infanteristen en 1750 ruiters en 26 stukken geschut. Drie colonnes zullen afzonderlijk en tegelijkertijd aanvallen via de Willems-, de Schaarbeekse- en de Leuvensepoort. De andere toegangspoorten tot de stad laten vrije toegang toe voor versterkingen van de oproerlingen. Bovendien heeft de aanval slechts plaats op 23 september en geeft men de opstandelingen meer tijd om barricades op te werpen, zich verder te bewapenen en vrijwilligers als versterking te laten aanrukken. Ook soldaten uit het zuiden die massaal deserteerden, voegden zich bij de patriotten.

Aanval op het park van Brussel

Na hevig verzet van de bevolking achter de barricades en het bestoken van de troepen vanuit de verdiepingen met allerlei huisraad, potten, pannen en zelfs meubels bereiken de drie colonnes het park en kunnen de daar liggende gebouwen worden bezet. Weldra blijkt dat er niet verder kan opgetrokken worden door het verzet en omdat het park door de patriotten omsingeld wordt. De Hollandse troepen worden regelmatig onder vuur gehouden en het aantal doden en gekwetsten loopt hoog op. Ook is er onenigheid gerezen bij de Hollandse bevelhebbers. Generaal Trip kan wel leiden in veldslagen maar is niet opgewassen in straatgevechten. Zijn stafchef generaal Constant-Rebecque is dat wel en wil uit het park breken. Er worden troepen uit Limburg opgetrommeld maar zij moeten een omweg maken omdat de steden Diest en Leuven in opstand zijn. De leden van het voorlopig bewind, in feite de eerste Belgische regering voelen de Belgische grond onder hun voeten te heet worden en zoeken hun heil in Frankrijk of duiken onder.

Op 26 september 1830 doet het voorlopig bewind een oproep tot desertie tot de Zuid-Nederlanders, officieren en soldaten in het Hollands leger. Alle burgers moeten tegen betaling hun wapens inleveren en de vrijwilligers van alle steden en gemeenten worden uitgenodigd om zich te laten indelen in compagnies en bataljons. De eerste poging om een Belgisch leger op te richten.

Wordt vervolgd □

De Oostenrijkse successieoorlog in Berchem

door Hugo Lambrechts-Augustijns

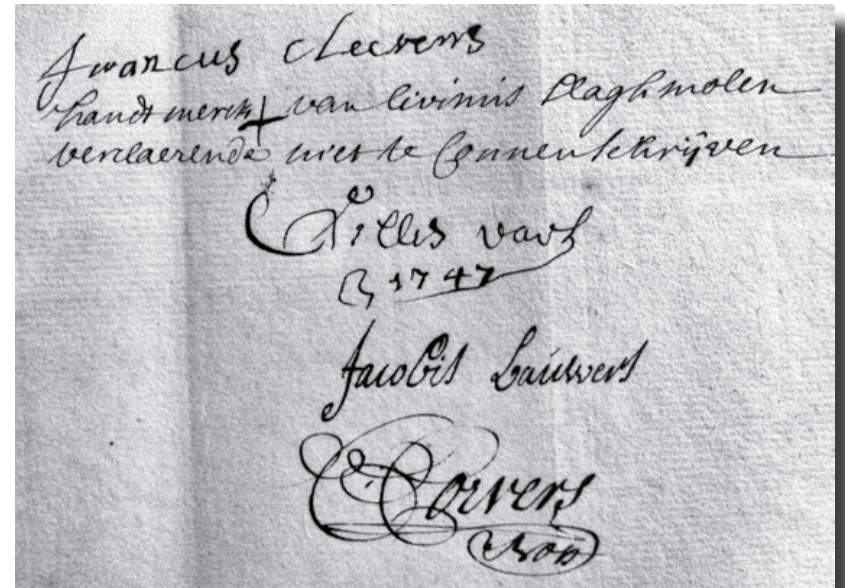
De drieëntwintigjarige Maria-Theresia had nauwelijks haar vader Karel VI opgevolgd of de nieuwe Pruisische koning Frederik II viel zonder oorlogsverklaring Silezië binnen. De Oostenrijkse successieoorlog duurde van 1740 tot 1748. Ook onze streken hadden last van dit oorlogsgeweld want de Franse koning Lodewijk XV had een oogje op de Zuidelijke Nederlanden. Met de overwinning van Fontenoy in 1745 bezetten de Fransen de Zuidelijke Nederlanden. Bij de Vrede van Aken in 1748 ontruimde Lodewijk XV ons grondgebied.

Op 15 september 1747 noteert jonker de Spenraey, drossaard¹ van Berchem, een aantal verklaringen. François Cleerens, oud omtrent 23 jaar, en Livinus Slaghmolen, oud omtrent 19 jaar, zijn beiden knecht op de molen van Berchem. Op 14 september werkten zij in het veld bij de molen en zagen twee soldaten van het regiment de la Morlière van achter de molen dwars het veld oversteken. Gekomen ter hoogte van het huis heeft de molenaarshond, die vastgebonden was, wat gebast. Een van de soldaten heeft de hond dood geschoten.

Daarna kwamen de twee soldaten bij François en Livinus en vroegen bier, brandewijn, geld en een kar om hun naar Bergen op Zoom te rijden. De twee knechten presenteerden bier, maar zeiden geen brandewijn noch geld te hebben. Een van de soldaten trok zijn fusiel op, gaf François een slag en wilt hem omver schieten, zeggende 'aan hem te doen gelijk hij aan de hond had gedaan'. De soldaat zette het geweer op het hart van François. 'De dood voor zijn ogen ziende' kon deze het geweer keren, greep de man en smeed hem op de grond. François schoot het geweer af, zodat daarmee al geen verdere ongelukken konden gebeuren.

¹ De drossaard of schout is een lokaal ambtenaar, belast met bestuurlijke en gerechtelijke taken en het handhaven van de openbare orde. De schout is de voornaamste bestuurder binnen de heerlijkheid en wordt aangesteld door de heer, in wiens naam hij handelt. Hij is openbaar aanklager, hoofd van het opsporingsapparaat en zit het gerecht voor.

Livinus nam terzelfder tijd het geweer af van de tweede soldaat. Hij zag dat het niet geladen was en gaf het terug aan de fuselier. François en Livinus zetten het op een lopen. De soldaten hebben hun geweer herladen en liepen achter onze vluchters, maar konden hun niet meer inhalen.

Figuur 1 – Stadsarchief Antwerpen, N 624

foto HLA

De twee volgende verklaringen komen van Gillis Vael, oud omtrent 54 jaar, en Jacobus Lauwers, oud 26 jaar en ontvanger van het comptoir van de bieren.

Na hun achtervolging kwamen de twee soldaten naar het dorp, waar veel volk bij malcander stond voor de deur van het **comptoir** van de bieraccijns. De militairen vroegen weer geld en om hun eis kracht bij te zetten staken zij met de bajonet op hun geweer naar het volk. Zo staken zij door de **camisol** van Jacobus. Een '**camisole**' is een borstrok of jasje. Hun vraag bleef waarschijnlijk onbeantwoord en zij gingen verder. Drie tot vier huizen daar vandaan paktten zij een oude man en zijn vrouw aan. Zij smeten de man op de grond en sloegen hem. Toen het volk dichterbij kwam om de oude man te helpen, schoten de soldaten op het volk. Het volk was genooddaakt die soldaten te verjagen met '**alle soorten van instrumenten**'.

Gillis en Jacobus hoorden vertellen dat die twee schavuiten in Berchem een boer zijn geld hadden afgenomen en verder veel *'moetwilligheden'* bedreven in een huis alwaar een vrouw in het kinderbed lag met twee kindjes van drie dagen.

Deze verklaringen werden afgelegd bij notaris Christianus Corvers in Antwerpen.²

Het Regiment de la Morlière werd tijdens de Oostenrijkse successieoorlog opgericht in 1745 door Alexis Magallon de Morlière en opgeheven in 1749. Het regiment telde zowat duizend militairen, verdeeld in acht compagnies te voet en zes compagnies te paard. Zij werden begeleid door twee stukken veldartillerie. De compagnies te voet werden verdeeld in twee types: fuseliers³ en grenadiers⁴. De compagnies te paard werden dragonders genoemd.

Figuur 2 – Fuselier de la Morlière

Figuur 3 – Dragonder de la Morlière

2 Stadsarchief Antwerpen, N 624, folio 381, notaris Christianus Corvers.

3 Het type fuselier of gewerschutter ontstond aan het einde van de 17de eeuw. Een fusiel is een vuursteenslotmusket dat lichter en korter is dan het lontslotmusket, gehanteerd door de musketiers.

4 Oorspronkelijk was een grenadier gespecialiseerd in het werpen van handgranaten. Later werden zij de keursoldaten van de infanterie. In de 18de eeuw bezat elk regiment minstens één grenadierscompagnie dat op de (rechter-)flank werd ingezet.

Franciscus Cleirens (in de akte Cleerens genoemd) was inderdaad ongeveer 23 jaar oud toen hij met de twee soldaten geconfronteerd werd. Hij werd rond 1748 de opvolger van molenaar Jan Kennis en liet tot na 1765 de wieken van de Berchemse molen draaien⁵. Hij huwde met Elisabeth Gasperina de Geynst, die hem liefst vijftien kinderen schonk tussen 1750 en 1774.

De twee soldaten vroegen in Berchem om transport naar Bergen op Zoom. De Fransen waren op 12 juli 1747 onder aanvoering van generaal Ulrich van Löwenthal het beleg van Bergen op Zoom begonnen⁶. Na twee maanden belegering had Löwenthal haast omdat de herfstregens in aantocht waren. Dit zou zijn infanterie, die al in slechte staat was door het beleg, verder uitputten. Wat deden dan die twee fuseliers in Berchem? Kwamen zij nog op tijd in Bergen op Zoom, want op 16 september viel na een verrassingsaanval de stad in Franse handen?⁷

Hun gedrag te Berchem werd zeker niet getolereerd en het was logisch dat de drossaard dit onderzoek leidde. Nicolaes de Spenraey was de Berchemse drossaard tijdens de Franse bezetting.⁸ Als de kolonel van het regiment de la Morlière andere katten te geselen had in Bergen op Zoom, dan kon onze drossaard hem moeilijk aanspreken. Wie vergoedde onze molenaar Kennis en Jacobus Lauwers voor de geleden schade? Buiten de gegevens van de notariële akte hebben we geen weet van de verdere gevolgen van dit voorval. We nemen aan dat de gebeurtenis nog weken gespreksstof was in het dorp. □

5 Hugo Lambrechts-Augustijns, “De windmolen van Berchem”, in: Heemtenberg, jg. 13, nr. 75, mei-juni 2005, pp. 13-17.

6 Na de Franse overwinning bij de slag van Lafelt bij Maastricht op 2 juli 1747, werd besloten nog op te trekken tegen Bergen op Zoom. Op 7 juli trekt Löwenthal met een leger van ruim 23.000 man vanuit Mechelen naar Antwerpen, van waar men dadelijk naar het noorden zou voortreizen.

7 Floris Prims, “De oorlog om de troonopvolging van Oostenrijk 1744-1748”, in: Geschiedenis van Berchem, Berchem, 1949, pp. 192-195.

8 Floris Prims, o.c., p. 173: de drossaards van Berchem in de 17de en 18de eeuw.

Berchem Sport 1960-1963: Ontgoocheling, triomf en desillusie (deel 3)

door Jos Vandermaelen

Bij het begin van het seizoen **1962-1963** waren alle eerste afdelingsploegen overgeschakeld naar het 4-2-4-systeem, dat in feite weer een versterking van de defensie betekende: voortaan sprak men in plaats van stopper over centrale verdedigers rechts en links.

Typeploeg:

keeper: Leysen Louis

verdediging: Goris Leo / Busschots Roger / Vets Marcel / Vercammen John

halflijn: Lievens Jan / Schellens Frans

voorlijn: Lippevelt Rik / Bevers Achiel / Rossen Theo / Wegge Louis.

Ondanks de traditioneel hoge temperatuur van begin september kreeg Berchem voor zijn openingsmatch bij FC Beringen al meteen een koude douche: enkele minuten na rust stonden de Limburgers reeds 4-0 voor en wonnen uiteindelijk met 5-2.

De vijfde speeldag op 30 september kende het Rooi een topaffiche, want Anderlecht dat in de loop van de week Real Madrid in de Europabeker uitgeschakeld had, kwam op bezoek. Berchem stelde voor het eerst zijn nieuwe aanwinsten Louis Wegge en Jan Lievens op en deze laatste werd zelfs de matchwinner als hij kort voor rust met een vernuftig hieltje de Anderlecht-keeper verraste en het enige doelpunt van de partij scoorde.

Toen de geel-zwarten de volgende twee matches niet tot scoren kwamen, liet de selectieheer op 28 oktober voor de derby op Antwerp Frans Schellens naar zijn oude liefde terugkeren door hem als centrale aanvaller naast Theo Rossen te plaatsen. Daardoor debuteerde Eddy Van den Eynde als centrale verdediger links in de fanionploeg. Deze

ploegwijzigingen brachten echter geen aarde aan de dijk, want Berchem leed op de Bosuil een 1-0-nederlaag, op 11 november gevolgd door een 0-2-verlies tegen CS Brugge.

De wedstrijden van de voorlaatste speeldag van de heenronde op 23 december werden betwist in een bijtende kou en op keiharde terreinen; Berchem verloor, ditmaal tegen FC Luik, voor de vijfde keer met de kleinste score.

Tot dan toe had Berchem in 14 matches elf goals gemaakt en er 15 binnengelaten, wat aantoonde dat de verdediging wel op punt stond, maar de productiviteit vooraan te wensen overliet. Theo Rossen, de goalgetter van tweede afdeling en een typisch midvoor uit het WM-systeem, had in eerste slechts twee keer gescoord. Met de prachtige wedstrijden van vorig seizoen nog vers in het geheugen en gezien de versterking in de personen van Jan Lievens en Louis Wegge, hadden de Berchem-aanhangers wel wat meer verwacht dan een voorlopig 13e plaats met twee punten voorsprong op de voorlaatste.

De strengste winter van de eeuw was er de oorzaak van dat het voetbal de eerste twee maanden van 1963 volledig stillag. Pas op 10 maart hervatte de competitie en voor Berchem werd het met een bezoek aan de derde laatste Olympic Charleroi al onmiddellijk een degradatieduel. Reservekeeper Fernand Vermoes stond voor het eerst in het doel en moest in de eerste helft op twee minuten tijd evenveel goals incasseren zonder dat geel-zwart daarna kon tegenscoren, zodat het door de Karolingers in het klassement voorbijgestoken werd.

De volgende acht speeldagen bleef Berchem tussen de elfde en 13e plaats schommelen; in die periode speelde Fons Op de Becq zijn laatste en Jules Mintjens als rechtsback zijn eerste wedstrijd in het fanionteam. Toen op 5 mei met 2-1 van Diest gewonnen werd, de andere degradatiekandidaten Beerschot, Olympic en Union puntenloos bleven en er een kloof van zes punten met de voorlaatste tot stand kwam, leek met nog zes te spelen matches de redding nabij.

Nooit victorie kraaien voor de mosselen aan wal zijn, dat ondervonden de geel-zwarten als ze de volgende week bij rechtstreeks achtervolger Beerschot op bezoek gingen. De eerste twee doelpunten van paars-wit voor de rust waren het gevolg van een geknoei van jewelste in de Berchem-verdediging; in de tweede helft deed Beerschot er nog een

goal bij. In zijn commentaar blokletterde een krant zelfs: “zwart-geleverdediging stak een handje toe”. Na deze 3-0-nederlaag werd Achiël Bevers, met zes doelpunten Berchems topscorer, niet meer in de eerste ploeg opgesteld.

Voor de thuisderby tegen Antwerp op 19 mei werden Louis Leysen, Marcel Vets en Frans Schellens gehuldigd voor hun tienjarig optreden in het fanionelftal. Ze kregen eveneens felicitaties van de Antwerp-spelers die overigens tijdens de match geen geschenken weggaven en met 1-2 wonnen: de Bosuil-ploeg hoopte immers vicekampioen te worden, iets waar ze ook in slaagden.

Enkele dagen later op Hemelvaartsdag verloor Berchem bij toekomstig kampioen Standard voor de derde keer op rij en had als 14e in het klassement nog slechts drie punten voorsprong op de voorlaatste Union. Sic transit gloria of roem is vergankelijk : na deze match verdween de vorig seizoen zo bejubelde Theo Rossen voorgoed uit het fanionteam.

Het kalenderreglement bepaalde dat de laatste vijf wedstrijden op dezelfde dag moesten gespeeld worden, maar waarschijnlijk was er nergens sprake van het tijdstip. Toen volgende zondag aan de rust van Berchem-FC Brugge werd omgeroepen dat Union pas 's avonds speelde, klonk er vanuit de tribune ontevreden gemor: de Brusselaars konden op die manier de resultaten van hun concurrenten afwachten.

Misschien vonden ook de Bruggelingen de houding van Union unfair, want in de tweede helft drongen ze niet hard meer aan en kreeg Berchem de kans voor de eerste keer dit seizoen in één match vier goals aan te tekenen en finaal met 4-1 te winnen. De voorlaatste speeldag op 2 juni verzekerde Berchem zich dankzij een onverwachte 0-1-zege bij FC Luik van het behoud in eerste.

Eindrangschikking :

	M	W	V	D	GV	GT	P
1. Standard	30	20	6	4	51	21	44
14. Berchem	30	10	15	5	26	38	25
15. Union	30	9	15	6	34	46	24

Kerk en Parochie

De Berchemse parochies en kerken: Onze-Lieve-Vrouw Middelaars op het Pulhof

door Mia Verbanck

Voor de volgende kerk gaan we naar Berchem extra muros. We verplaatsen onze focus naar het Pulhof of het Nieuw Kwartier zoals het vandaag heet. Omdat de wijk in 1925 in volle expansie was, wou kardinaal Désiré-Joseph Mercier er in 1925 een nieuwe parochie stichten en een kerk bouwen.

Parochie en wijk

De parochie liep bij haar stichting van de spoorweg tot de Beukenlaan. De wijk waarin ze opgericht werd, werd in 1910 verkaveld. Ze was in twee gesplitst door de Grotesteenweg en omvatte de delen Rooi, Molenveld en Oosterveld. Er bevonden zich twee luthoven: het Troyentenhof en het Strijdhof.

Het Troyentenhof was bewoond door Mevrouw weduwe Adeline Beeckmans de West-Meerbeeck-Le Jeune (31/12/1878-19/02/1957). Eigenaar van Het Strijdhof was haar schoonbroer Julien Beeckmans de West-Meerbeeck.

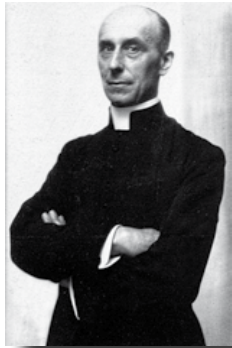
De wijk telde toen 1680 inwoners. Het bevolkingsregister van 15 november 1925 vermeldt 328 inwoners voor de Grote Steenweg, 208 voor de Floraliënstraat, 196 voor de Marie-Josélaan, 161 voor de Strijdhoflaan, 160 voor de Hugo Verrieststraat.

De andere straten van de parochie waren: Elisabethlaan, Koninklijke laan, Prins Leopoldlaan, Mevrouw Courtmansstraat, Lodewijk de Koninckstraat, Troyentenhoflaan (alle aangelegd in 1913), verder Jan Moorkensstraat,

Lysenstraat, Ruytenburgstraat, Rijsheuvelsstraat, Schomstraat (alle aangelegd in 1923), de Oogststraat (de vroegere Septische voetweg van de Schaliënhoeve naar Mortsel, in 1920 omgedoopt tot Oogststraat) en het Rooi.

De aanloop: 1925-1929

Op 4 september 1925 kreeg E.H. Leo Leysen de opdracht om een parochie te stichten en een kerk te bouwen in die nieuwe wijk. Op 27 januari 1926 stond Mevrouw Adeline Beeckmans de West-Meerbeeck-Le Jeune, weduwe van Louis Beeckmans sr. van het Troyentenhof, voor de toekomstige parochiekerk aan het bisdom een perceel grond af van 20 op 60 m, en dat aan BEF 70 de meter. Op 26 november 1926 werd de parochie bij Koninklijk Besluit erkend.

E.H. Leo Leysen

1925 - kapel Sint-Anna

Leo Leysen was bij zijn aankomst 43 jaar (hij was geboren in Antwerpen op 8 mei 1882). Hij werd priester gewijd in Mechelen op 11 april 1903. Even was hij professor aan het Brusselse Sint-Aloysiusinstituut (1911). In 1912 werd hij benoemd tot onderpastoor in de Sint-Michielsparochie, aan de Amerikalei in Antwerpen-Zuid. Vandaar uit kwam hij naar Berchem waar hij ging wonen in de Lodewijk de Koninckstraat 11. Gelijktijdig werd hij rector van het Sint-Anna Rustoord aan de Floraliënlaan. Met de titel van rector ondertekende hij de eerste brieven die hij schreef. De eerste vieringen hadden plaats in de kapel van **Sint-Anna**.

Omdat die kapel al gauw te klein was, bouwde men in de periode van november-december 1926 een **houten noodkerk** in het hart van de wijk, op de hoek van Strijdhoflaan en Troyentenhoflaan op een stuk grond verhuurd door Mevrouw Adeline Beeckmans de West-Meerbeeck-Le Jeune van het Troyentenhof. Op 7 december koos kardinaal van Roey, aartsbisschop

1926 - noodkerk

van Mechelen, “Onze-Lieve-Vrouw Middelaars van alle genaden” als eerste patroonheilige voor de nieuwe parochie en de “Heilige Lodewijk, Koning” als tweede. Op 12 december 1926 werd Leo Leysen tot pastoor aangesteld door pastoor-deken Monseigneur Joannes Marinis. Hij zou 27 jaar pastoor blijven, tot op 1 maart 1953. De kapel zou dienst doen tot in 1930.

De kerk

In januari 1929 starten de **bouwwerken** van de huidige kerk aan de Strijdhoflaan naar een ontwerp van de architecten Vincent Cols (23/02/1890- 08/12/1968) en Jules De Roeck (18/12/1887-04/04/1966). Ze kregen de opdracht een plan te tekenen voor een kerk in Romaans-Byzantijnse stijl, met een hoofdaltaar naar het oosten gericht, een voorportaal en een schip van 18 meter hoog.

Een artikel uit de Gazet van Antwerpen van 12 januari 1928 gaf interessante informatie over de kerk waarvan men toen droomde. Ze zou in het totaal zestig meter lang worden en twintig meter breed. Het voorportaal zou 3 m op 10 m meten. Het portaal of de narthex zou 5,50 m diep zijn. Aan beide kanten zou er een klokkentoren komen van 25 m hoog. Een doopkapel van 5,20 m² werd gepland aan de noordzijde van de narthex. Het schip van de kerk zou dus 42 m lang worden. De middenbeuk moest 12,50 m breed worden en 15 m hoog.

Er waren twee zijbeuken of biechtgangen voorzien. Het hoogkoor of presbyterium moest 8,60 m op 18 m worden. Het zou één meter hoog worden en afgesloten worden door een communiebank en de ambo-nes voor zang van het epistel en het evangelie. Er waren twee zijaltaren gepland, toegewijd aan de patroonheiligen van de kerk: Onze-Lieve-Vrouw Middelaars en de H. Lodewijk. De tribune voor het orgel was vooraan gedacht, dicht bij het hoogkoor. Er werd centrale verwarming voorzien.

De muren zouden vervaardigd worden uit gewone rode baksteen, hier en daar ook blauwe hardsteen. Die nieuwe kerk moest ruimte bieden aan circa 1200 mensen! En de krant vertelde erbij: "De parochianen beseffen volledig hun plicht. De parochiekerk moet door en met eenieders steun opgericht worden; het is immers het huis van God en ook het huis van den Christen. Wij moeten er fier op zijn het onze bij te dragen." De parochie telde toen 2400 'zielen'.

De firma Verstraete en Zonen uit Rumbeke (een bedrijf dat in 1960 samensmolt met de Algemene Ondernemingen Vanhecke en sindsdien Verstraete | Vanhecke heet) sleepte de aanbesteding in de wacht en voerde de bouwwerken uit.

9 mei 1929 - eerste steenlegging van de nieuwe kerk

Op 9 mei 1929, feest van Onze-Heer-Hemelvaart, werd de eerste steen gelegd in aanwezigheid van Jozef Ernest Kardinaal Van Roey (1874-1961) en van deken Emile De Winter (1882-1948).

In januari 1930 noteerde men op het toenmalige parochiegebied 3.800 inwoners.

1930 - een halve kerk

consecratie van het altaar is immers het hoogtepunt van een kerkwijding. Op 14 april 1936 werd de kerk **volledig ingewijd** door Monseigneur Jozef Ernest Van Roey, aartsbisschop van Mechelen. Van elk van die topmomenten bevindt zich een gedenksteen in het kerkgebouw.

In mei 1940 bracht het tijdschrift "L'art de bâtir" een portret van vijf kerken waaronder Onze-Lieve-Vrouw Middelares. De slotzin luidt als volgt: "Félicitons les architectes pour la conception de cette église hautement spirituelle, conforme aux exigences de la liturgie et à laquelle sa décoration sobre et son ornementation unifiée contribuent remarquablement."

Kunstenaars als Frans Jochems, Alberic Plettinck, Alfons Annys en Eugene Yoors hebben zich ingezet voor de verfraaiing van het gebouw. Daarover later meer.

Gedetailleerde historische informatie en veel meer fotomateriaal kan u vinden op de website van Onze-Lieve-Vrouw Middelares: <http://www.kerknet.be/parochie/76/>. Kies "Historiek parochie en kerk" in het menu links.

Op 30 maart 1930 werd de **halve kerk ingezegend** door vicaris-generaal monseigneur Jean Van Cauwenbergh. In 1931 werd naast de kerk een pastorie gebouwd.

T.g.v. de financiële crisis van de jaren 30 liet de verdere afwerking op zich wachten. In november 1934 startten de bouwwerken opnieuw. Af te werken vielen de rest van het schip, de inkomhal, de doopkapel en de toren. In 1935 werd er stevig verder gewerkt. Op zondag 29 september 1935 kwam pastoor-deken Emile De Winter, tijdens een plechtig lof om 17 uur, dat bijgebouwde deel van de kerk inzegenen. Omdat er nog geen vaststaand altaar was, kon de kerk maar voorlopig ingezegend worden; de

1935

De Jongenschiro Sint Willibrordus Berchem als erfgoed. (SWB1)

door Harrie Van Camp

Vooraf

Op 22 april **2013** lanceerde 'Heemkunde-Vlaanderen'¹ een voorstel om jeugdbewegingen te ondersteunen om hun geschiedenis te (her)ontdekken.

Jeugdbewegingen zijn in Vlaanderen zeer populair en hebben daardoor een belangrijk erfgoed kunnen opbouwen.

Deze stelling werd reeds enkele jaren voordien in de praktijk bewezen door uw geliefde 'Kring voor Heemkunde Berchem vzw'.

Want op 23 en 24 mei **2009** organiseerde deze Kring immers een 'Chiro-tentoonstelling' in de turnzaal gelegen in de Willem Van Laarstraat, 25. Op dit adres waren, destijds, ook de speel-en vergaderlokalen van de jongenschiro Sint Willibrordus Berchem (Chiro SWB) ondergebracht.

Als vervolg op deze tentoonstelling plannen we nu een reeks artikelen die de geschiedenis van deze, destijds zeer succesvolle, jongenschiro zal vastleggen.

Tevens is in ons museum Schaliënhoeve een (beperkte) stand opgezet die diverse zaken toont die aan deze groep herinnert.

Een bezoek aan deze stand wordt aanbevolen, niet alleen aan oud-chiroleden, maar ook aan allen die in jeugd en geschiedenis geïnteresseerd zijn.

Indien U zaken bezit die herinneren aan Chiro SWB en U weet niet wat daarmee aanvangen, dan houden we ons aanbevolen (zie ook het zoekertje in Heemtenberg 112). Overigens zijn er op deze oproep al positieve reacties geweest, waarvoor dank.

Als 'Kring voor Heemkunde Berchem vzw' zien we het als onze taak om dit roerend erfgoed te behandelen, te bewaren en U hierover regelmatig te informeren.

¹ Ziet website : www.heemkunde-Vlaanderen.be

EN NU

een stukje chirogeschiedenis met als titel :

In de 'patre' in de 'chiro'

In **1955** bracht ik, als 'burchtknaap', een groot gedeelte van mijn zondag door bij de chirojongens SWB.

Op een zonnige zondagnamiddag van dat jaar werd er een 'ouder-namiddag' gegeven op de speelkoer en in de lokalen van de Willem Van Laarstraat, 25. De moeders en de vaders waren uitgenodigd om eens kennis te komen maken met de chiro, zijn leden, zijn leiders en zijn lokalen.

Dat is nu bijna zestig jaar geleden maar ik herinner het mij nog als was het gisteren.

Heel duidelijk staat mij een optreden voor de geest en klinkt er een liedje in mijn oor gebracht door twee van onze burchtknapenleiders :

Jan Hikspoors en Jef Delrue²

Zij waren verkleed als poetsvrouwen en waren gewapend met keerborstel en emmer. Zij brachten als duo een hilarisch toneeltje onder het zingen van een zelfgemaakt liedje met als titel :

***'En we keiren van je hé en we keiren van je ho,
in de patre in de chiro'.***

Hierin bezongen zij hun vrijwillige poetsactiviteiten in onze soms rommelige lokalen.

Nu begrepen we wel wat 'poetsen in de **chiro**' betekende, maar wat was nu '**de patre**'?

Toen we daar naar vroegen kregen we een nog al vaag antwoord. De 'patre' verwees naar het 'patronaat/patronage'. En dat 'patronaat' scheen een voorloper te zijn van de chiro.

Dit is gedeeltelijk juist.

En nu, bijna vijftig jaren later, ben ik op zoek gegaan naar de ware toedracht van deze zaak.

Het is een nogal ingewikkeld verhaal dat teruggaat tot in de negentiende eeuw. Ik zal met veel genoegen dat verhaal in de volgende Heemtenberg 115 eens uit de doeken doen. □

² Ziet ook de foto in Heemtenberg 113 pag. 31 waar deze twee leiders staan afgebeeld als 'knapen' in het jaar 1951.

Jef Delrue is overleden op 26/4/1985.

Uitbreidingstraat - Vroeger en Nu

uit het fotoarchief van Chris Van der Snickt

▲ Circa 1905: Uitbreidingstraat - vroeger de Zurenborgsestraat. Terminus van Tram 9, toen nog ter hoogte van de Schelpstraat (pas vanaf juni 1925 rijdt deze naar "De Put").

2009: Burgemeester Edgard Ryckaertsplein - hernoemd in 1994 en werd in het eerste
▼ decennium van de 21ste eeuw heraangelegd.

KOWALCZYK

sanitair - elektriciteit - verwarming - ventilatie

+32(0)476 686 817

Koffiebranderij- thee
confiserie - delikatessen
doopsuiker

Helios
DE LUCA

Statiestraat 13
2600 Berchem
03/239.24.54

www.heliosberchem.be

Berchem - Deurne - Lint - Merksem - Mortsel - Wilrijk

www.hairfusion.be